

بررسی سطح سازگاری خواهران شاغل در سپاه

نویسنده: دکتر علی فتحی آشتیانی*

چکیده:

تحقیق حاضر با هدف تعیین سطح سازگاری خواهران شاغل در سپاه صورت گرفته است و درصدد تعیین سطح سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی و سازگاری شغلی است. خواهران با سن ۴۰ سال و یا با سابقه خدمت بیشتر در تمام زمینه ها سازگاری بیشتری دارند. میزان سازگاری بهداشتی و اجتماعی در خواهران با سن کمتر از ۲۹ سال، یا با سابقه خدمت کمتر از ۵ سال و یا مجرد، بیشتر از سایر خواهران با سن و سابقه بیشتر و متأهل بود. نتایج بدست آمده از آزمون نشان داد که افراد از نظر وضعیت تأهل در سازگاری بهداشتی و سازگاری اجتماعی با یکدیگر تفاوت معناداری دارند. علاوه تفاوت معناداری بین سطح سازگاری خواهرانی که در تهران خدمت می کنند با خواهرانی که در سایر استان ها خدمت می کنند وجود ندارد. نتیجه بدست آمده در رابطه با افرادی که سابقه خدمت بیشتر از ۱۵ سال دارند نشان دهنده هماهنگی آنها با شرایطی است که در آن قرار گرفته اند. به عبارت دیگر این افراد بعد از حداقل ۱۵ سال خدمت توانسته اند به خواسته های خود و سازمان پاسخ گویند و سازگاری نسبتاً خوبی در خانه و خانواده و به لحاظ شغلی و عاطفی پیدا نمایند. نتیجه بدست آمده از نظر محل خدمت نشان دهنده آن است که اگر چه محل خدمت افراد مورد بررسی از نظر جغرافیایی پراکنده گی زیادی داشته است ولی محل خدمت تفاوتی در سطوح مختلف سازگاری در افراد ایجاد نکرده است و این نتیجه بیانگر یکدستی و یکنواختی نیروها، تقریباً در کل سازمان سپاه، بدون از نگاه منطقه ای است و می تواند به عنوان یک جنبه مثبت در نظر گرفته شود.

کلید واژگان:

سطح سازگاری، کارکنان، زنان، سابقه خدمت، سپاه

*دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیة الله (ع.ا) -mail:afa 1337@yahoo.com

مقدمه

سازگاری^۱ میزان تعادل درونی و تطابق فرد با محیط (رزم آرا، ۱۳۷۰) یا برقراری یک رابطه رضایت بخش میان خود و محیط است (شعاری نژاد، ۱۳۶۴). سازگاری عبارت است از رفتار مفید و موثر آدمی در تطبیق با محیط فیزیکی و روانی به گونه‌ای که تنها با تغییرات محیطی هم‌رنگی نکرده و به پیروی از ناهشیار (ناخودآگاه) از آن حمایت نمی‌کند، بلکه خود نیز می‌تواند بر محیط تاثیر گذاشته و آن را به گونه‌ای مناسب تغییر دهد. (Barlow, 28, 1992)

سازگاری از مباحث عمده ای است که رابطه تنگاتنگ با سلامت روانی دارد. در گذشته‌های دور، بیماران روانی چون رفتاری متفاوت با سایر مردم داشتند طرد می شدند. به عبارتی این افراد به دلیل برخوردار نبودن از رفتار سازشکارانه، با روشهای مختلف مورد آزار و اذیت قرار می گرفتند. امروزه آشکار شده که آشنایی با مفاهیم اساسی بهداشت روانی و اصول سازگاری، نقش مهمی در پیشگیری از اختلالات روانی و برخورداری از سلامت روان دارد. (اسلامرئب، ۱۳۷۳). از دیدگاه روانشناسی شناختی، انسان سازگار به کسی اطلاق می شود که توانایی و قدرت پردازش صحیح اطلاعات را داراست و چون قادر به چنین کاری است، یک نظام ارزشی واقع بینانه برای خود تنظیم می کند تا تحت تاثیر نوسانات دردناک و اختلاف با دیگران، دچار آسیب نشود. این روند به او کمک می کند تا به احساس بهتری دست یابد.

انسان موجودی اجتماعی است و در بسیاری از شئون زندگی خود با افراد جامعه ارتباط و در فعل و انفعالات مداوم قرار دارد و در چنین شرایطی، او ناگزیر از دستیابی به نوعی سازگاری رضایت بخش است. در این فرآیند سازگاری و

^۱ - Adjustment

رفع نیازها و تحقق خواسته ها، انسان خود را در شرایطی می بیند که مشحون از مقررات، محدودیتها، امر و نهی ها، معیارها و آداب و رسوم اجتماعی است و او باید خود را با این شرایط تطبیق دهد. در واقع می توان گفت که سازگاری برقراری یک رابطه روانشناختی رضایت بخش میان خود و محیط است و به آن دسته از پاسخهای فرد گفته می شود که باعث سازش موثر و هماهنگ او با موقعیتی می گردد که در آن قرار گرفته است. بنابراین دستیابی به یک حد مطلوب از سازگاری در حیطه های مختلف امکان رشد و تحول و رفع نیازها و خواسته ها و تحقق آرمانهای فرد و در نتیجه سازمان را فراهم ساخته و تسهیل می کند. (رضایپر، ۱۳۷۹).

سازگاری انعکاسی از تعامل فرد با دیگران یا رضایت از نقشهای خود و نحوه عملکرد در نقشهاست که به احتمال زیاد تحت تاثیر شخصیت قبلی، فرهنگ و انتظارات خانواده قرار دارد. فرد سازگار نسبت به خود واقع بین است، به این معنا که درباره انگیزه هایش خود را فریب نمی دهد و هدفهای قابل دسترسی، برای خود طرح می کند، لذا از تعارضات غیر لازم پرهیز کرده و با مشکلات شخصی خود به طور عینی برخورد می کند. شخص سازگار کسی است که می تواند انگیزه ها و هدفهایش را تغییر دهد، بدون آنکه آنها را با مکانیزمهای دفاعی تغییر شکل دهد. (نوابی نژاد، ۱۳۷۱)

در میان عوامل متعدد موثر بر سازگاری افراد، می توان به گرایشها و ارزشها اشاره کرد. چرا که به هر میزان که این گرایشها منطبق بر فرهنگ و ارزشهای حاکم بر جامعه باشد در نتیجه سطح سازگاری افراد مطلوب تر خواهد بود. جهت گزینی و درجه نیرومندی رغبتها، نگرشها و ارزشهای فرد، یکی از مهم ترین جنبه های شخصیت اوست. این ویژگیها به صورت بارزی در سازگاری تحصیلی،

شغلی، روابط فردی و بهره‌مندی از فعالیتهای غیرشغلی و سایر حوزه‌های مهم زندگی اثر می‌گذارند. (برهانی، ۱۳۷۹)

با توجه به مطالعات قبلی، این تحقیق با هدف بررسی سطح سازگاری خواهران شاغل در سپاه انجام گرفته است و درصدد یافتن رابطه بین سازگاری با متغیرهای سن، سابقه خدمت، محل خدمت و وضعیت تاهل است.

سئوالات تحقیق

افراد مورد مطالعه از نظر سطح سازگاری (سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی) از جنبه‌های مختلف چگونه‌اند؟
 آیا تفاوتی بین افراد مورد بررسی از نظر سطح سازگاری (سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی) و سن وجود دارد؟
 آیا تفاوتی از نظر میزان سازگاری (سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی) و سابقه خدمت رابطه معناداری وجود دارد؟
 آیا بین سطح سازگاری (سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی) و سابقه خدمت رابطه معناداری وجود دارد؟
 آیا تفاوتی بین سطح سازگاری (سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی) افراد از لحاظ محل سکونت وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی مقطعی است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه خواهران شاغل در سپاه با عضویت رسمی و قراردادی که حداقل ۶ ماه از عضویت آنها گذشته بود، تشکیل داد. به منظور نمونه‌گیری، ابتدا از بین استانهای کتو، ۹ استان اصفهان، آذربایجان شرقی، کردستان، کرمانشاه، خوزستان، فارس،

سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی و گیلان به صورت تصادفی انتخاب شد. به این استانها، استان تهران به دلیل اهمیت و تعداد خواهران شاغل در آن اضافه شد. سپس به نسبت خواهران شاغل در هر استان، تعداد نمونه از هر استان تعیین گردید. براین اساس ۳۴۰ نفر از استان تهران و ۳۲۲ نفر از ۹ استان دیگر و در مجموع ۶۶۲ نفر انتخاب شدند.

در این تحقیق از دو پرسشنامه استفاده شد. یکی پرسشنامه مشخصات فردی، خانوادگی که شامل ۲۶ سؤال راجع به سن، تحصیلات، وضعیت شغلی، سال شروع به کار، محل سکونت، تعداد فرزندان، وضعیت همسر... بود.

دیگری پرسشنامه سازگاری بل (Bell, 1961). که ۱۶۰ سؤال دارد که با پاسخهای بلی، خیر و نمی دانم مشخص می شوند و سازگاری فرد را در ۵ بعد خانوادگی، بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و شغلی می سنجد. این پرسشنامه بعد از ترجمه و ویرایش ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی پر شده. نتایج برای ارزیابی به رایانه سپرده شد و پس از انجام عملیات آماری مورد نیاز، سئوالاتی که موجب کاهش اعتبار آزمون شده بودند شناسایی یا حذف شدند که با حذف آنها ۱۶۰ سؤال به ۸۰ سؤال که تامین کننده تمام بخشهای قابل محاسبه، از قبیل سازگاری کلی، سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی و سازگاری شغلی بود، کاهش یافت. اعتبار این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. در پژوهش دیگری فرد این پرسشنامه از طرف ۱۵۰ دانشجوی شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه پر شد و مورد بررسی قرار گرفت. اعتبار آزمون ۸۰ سئوالی بل با روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۸ بدست آمد. (دلاور، ۱۳۷۲، ۳۷)

یافته های پژوهش

میانگین سن افراد شرکت کننده ۳۵/۳۰ سال و انحراف معیار آن ۵/۸۹ بود. سن ۱۹/۶ درصد افراد ۲۹ سال و کمتر، ۵۵/۴ درصد بین ۳۰ تا ۳۹ سال و ۲۵ درصد ۴۰ سال و بیشتر بود. از نظر وضعیت تاهل ۸۰/۲ درصد متأهل، ۱۸/۷ درصد مجرد و ۱/۱ درصد از همسر جدا شده بودند. از نظر نوع عضویت ۹۰/۲ درصد رسمی، ۷/۸ درصد قراردادی و ۲ درصد خرید خدمت بودند. از نظر نوع شغل، ۶۲/۹ درصد رسته اداری، ۳۲/۱ درصد رسته بهداشت و درمان و ۵ درصد از بین سایر رسته ها بودند.

به منظور بررسی سطح سازگاری (جدول ۱) افراد نمونه مورد بررسی از جنبه های مختلف سازگاری (سازگاری خانوادگی، بهداشتی، اجتماعی، هیجانی، شغلی و کلی)، داده های بدست آمده بر اساس میانگین و انحراف معیار به سه سطح خوب، متوسط و ناراضی تقسیم شد. سازگاری در سطح خوب به ترتیب از کمترین موارد به سازگاری خانوادگی، بهداشتی، اجتماعی، هیجانی، شغلی مربوط بود. در مجموع، سازگاری در حد خوب، در همه موارد، بیشتر از سازگاری در حد ضعیف یا ناراضی بود. بطور نمونه در سازگاری خانوادگی، ۱۷/۸ درصد سازگاری در حد خوب و ۹/۴ درصد سازگاری در حد ناراضی بود و در سازگاری شغلی، ۲۶/۳ درصد از شغل خود راضی و ۱۷/۲ درصد از شغل خود ناراضی بودند.

جدول ۱- سطوح مختلف ابعاد سازگاری در نمونه مورد بررسی

سازگاری	طبقات	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
خانوادگی	خوب	۱۱۸	۱۷/۸	۴/۰۳	۲/۶۲
	متوسط	۴۸۲	۷۲/۸		
	ناراضی	۶۲	۹/۴		
بهداشتی	خوب	۱۲۹	۱۹/۵	۵/۵۷	۲/۴۳
	متوسط	۴۵۳	۶۸/۴		
	ناراضی	۸۰	۱۲/۱		
اجتماعی	خوب	۱۰۹	۱۶/۵	۵/۵۵	۳/۰۴
	متوسط	۴۷۲	۷۱/۳		
	ناراضی	۸۱	۱۲/۲		
هیجانی	خوب	۱۳۰	۱۹/۶	۶/۰۳	۲/۹۱
	متوسط	۴۴۲	۶۶/۸		
	ناراضی	۹۰	۱۳/۶		
شغلی	خوب	۱۷۴	۲۶/۳	۵/۵۷	۲/۹۲
	متوسط	۳۷۴	۵۶/۵		
	ناراضی	۱۱۴	۱۷/۲		
کلی	خوب	۱۲۴	۱۸/۷	۲۶/۸۱	۱۰
	متوسط	۴۳۹	۶۶/۳		
	ناراضی	۹۹	۱۵		

بررسی سطح سازگاری خاوران شاغل در سپاه

همچنین افراد از نظر سن به سه گروه تقسیم شدند (جدول ۲). سن گروه اول ۲۹ سال و کمتر، گروه دوم، بین ۳۰ تا ۳۹ سال و گروه سوم ۴۰ سال به بالا بود. با استفاده از روش تحلیل واریانس، به مقایسه میانگین سطح سازگاری در گروه‌های مورد مطالعه پرداخته شد. نتایج بدست آمده نشان داد تفاوت معناداری ($p < 0/01$) بین گروه‌های مورد بررسی از نظر سازگاری بهداشتی و هیجانی وجود دارد. نتایج آزمون کمترین تفاوت معنادار (LSD) نیز نشان دهنده تفاوت بین سازگاری در گروه اول با گروه دوم و سوم بود، به این معنی که میزان سازگاری بهداشتی در گروه اول بیشتر از گروه‌های دوم و سوم بود. همچنین از نظر هیجانی، میزان سازگاری هیجانی در گروه سوم بیشتر از گروه‌های اول و دوم بود. از نظر کلی نیز میزان سازگاری در گروه سوم بیشتر از گروه دوم بود، ولی تفاوتی با گروه اول نداشت.

جدول ۲- خلاصه نتایج تحلیل واریانس بر حسب سازگاری و سن

سازگاری	سن	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری
خانوادگی	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۴/۳۴	۲/۶۵	۱/۰۶	۰/۳۴۴
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۳/۹۵	۲/۵۹		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۱/۴	۲/۶۶		
	مجموع	۶۵۷	۴/۰۴	۲/۶۲		
بهداشتی	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۴/۷۷	۲/۱۶	۱۰/۶۰	۰/۰۰۰۱
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۵/۸۹	۲/۴۸		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۵/۵۲	۲/۳۳		
	مجموع	۶۵۷	۵/۵۸	۲/۴۲		
اجتماعی	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۵/۳۳	۳/۱۱	۰/۸۰	۰/۴۴۷
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۵/۶۹	۳/۰۴		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۵/۴۵	۲/۹۶		
	مجموع	۶۵۷	۵/۵۶	۳/۰۳		
هیجانی	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۶/۱۶	۳/۰۰	۴/۸۵	۰/۰۰۸
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۶/۲۵	۲/۹۰		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۵/۴۲	۲/۷۷		
	مجموع	۶۵۷	۳/۰۳	۲/۹۰		
شغلی	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۵/۶۳	۲/۶۸	۱/۶۵	۰/۱۹۳
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۵/۷۳	۳/۰۸		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۵/۲۳	۲/۷۲		
	مجموع	۶۵۷	۵/۵۸	۲/۹۲		
کل	۲۹ سال و کمتر	۱۲۹	۲۶/۲۲	۱۰/۰۱	۲/۳۶	۰/۰۹۵
	۳۰-۳۹ سال	۳۶۴	۲۷/۵۸	۱۰/۱۴		
	۴۰ سال و بیشتر	۱۶۴	۲۵/۶۸	۹/۵۵		
	مجموع	۶۵۷	۲۶/۸۴	۹/۹۹		

بررسی سطح سازگاری خواران شاغل در سپاه

همچنین آزمون t نشان داد که افراد از نظر وضعیت تاهل در سازگاری بهداشتی و اجتماعی با یکدیگر تفاوت معنادار ($p < 0/05$ تا $p < 0/01$) دارند (جدول ۳). به این معنا که سازگاری بهداشتی در افراد مجرد کمتر از افراد متأهل بود و از نظر سازگاری اجتماعی، گرایش افراد مجرد به ابراز وجود کمتر از افراد متأهل بود. در سایر موارد تفاوت معناداری بین آنها وجود نداشت.

جدول ۳- نتایج آزمون t در رابطه با سطح سازگاری و وضعیت تاهل

سازگاری	وضعیت تاهل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
خانوادگی	متاهل	۵۲۶	۴/۰۴	۲/۶۱	۰/۱۵	۶۴۷	۰/۸۷
	مجرد	۱۲۳	۴/۰۸	۲/۶۹	۰/۱۵		
بهداشتی	متاهل	۵۲۶	۵/۷۱	۲/۴۴	۲/۶۳	۶۴۷	۰/۰۰۱
	مجرد	۱۲۳	۵/۰۷	۲/۳۲	۲/۷۱		
اجتماعی	متاهل	۵۲۶	۵/۶۶	۲/۹۷	۲/۰۹	۶۴۷	۰/۰۴
	مجرد	۱۲۳	۵/۰۲	۳/۲۳	۱/۹۸		
هیجانی	متاهل	۵۲۶	۶/۰۸	۲/۹۲	۰/۹۲	۶۴۷	۰/۳۵
	مجرد	۱۲۳	۵/۸۱	۲/۸۸	۰/۹۳		
شغلی	متاهل	۵۲۶	۵/۵۴	۲/۹۵	۰/۸۷	۶۴۷	۰/۳۶
	مجرد	۱۲۳	۵/۸۰	۲/۸۲	۰/۹		
کل	متاهل	۵۲۶	۲۷/۰۹	۱۰/۰۷	۱/۲۷	۶۴۷	۰/۲۰
	مجرد	۱۲۳	۲۵/۸۱	۹/۸۴	۱/۲۹		

افراد نمونه مورد بررسی را از نظر سابقه خدمت به سه گروه، با سابقه خدمت ۱۶ سال و بیشتر (گروه ۱)، ۶ تا ۱۵ سال (گروه ۲) و ۵ سال و کمتر (گروه ۳)

تقسیم شدند (جدول ۴). سپس سطح سازگاری افراد در این سه گروه با روش تحلیل واریانس مورد بررسی قرار گرفت. میانگین و انحراف معیار گروه‌های مورد مطالعه بر حسب سابقه خدمت و سطح سازگاری محاسبه شد. در جدول ۴ خلاصه نتایج تحلیل واریانس آن آمده است. همانطور که ملاحظه می‌شود بین گروه‌های مورد مطالعه از نظر سازگاری خانوادگی، سازگاری بهداشتی، سازگاری اجتماعی و سازگاری هیجانی تفاوتی معنادار از $p < 0/05$ تا $p < 0/01$ وجود دارد. تنها در سازگاری شغلی تفاوت معناداری بین آنها وجود ندارد.

نتایج آزمون تعقیبی کمترین تفاوت معناداری را (LSD) نشان داد. سازگاری خانوادگی در افراد گروه ۳ (با سابقه ۵ سال و کمتر) پایین‌تر از افراد گروه ۱ (با سابقه بیشتر از ۱۵ سال) است. ولی تفاوت معناداری بین افراد گروه‌های ۱ و ۲ (سابقه بین ۶ تا ۱۵ سال) وجود نداشت. از نظر سازگاری بهداشتی، میزان آن در گروه ۲ به طور معناداری کم‌تر از گروه ۳ بود. از نظر سازگاری هیجانی، میزان آن در گروه ۲ به طور معناداری کم‌تر از گروه ۱ بود. از نظر سازگاری شغلی علی‌رغم اینکه در تحلیل واریانس، تفاوت معناداری بین سه گروه نشان داده نشد، نتایج آزمون تعقیبی بیانگر آن است که سازگاری شغلی در گروه ۲ کمتر از گروه ۱ است. بررسی سازگاری در کل، نیز نشان دهنده تفاوت معنادار بین گروه‌های ۱ و ۲ بود و میزان سازگاری در گروه ۲ کم‌تر از گروه ۱ بود.

جدول ۴- خلاصه نتایج تحلیل واریانس بر حسب سابقه خدمت و سازگاری

سابقه خدمت	شاخصهای آماری	سازگاری خانوادگی	سازگاری بهداشتی	سازگاری اجتماعی	سازگاری هیجانی	سازگاری شغلی	سازگاری کلی
۱۶ سال و بیشتر	میانگین	۳/۷۴	۵/۷۴	۵/۳۸	۵/۵۲	۵/۲۶	۲۵/۷۲
	انحراف معیار	۲/۶۷	۲/۳۴	۲/۹۰	۲/۶۲	۲/۹۵	۹/۵۲
۶-۱۵ سال	میانگین	۴/۱۱	۵/۷۱	۵/۵۸	۶/۳۳	۵/۸۰	۲۷/۸۶
	انحراف معیار	۲/۵۶	۲/۵۰	۳/۱۲	۳/۰۱	۲/۹۰	۱۰/۲۹
۵ سال و کمتر	میانگین	۴/۴۳	۴/۹۲	۵/۰۳	۶/۱۶	۵/۵۴	۲۶/۰۰
	انحراف معیار	۲/۶۳	۲/۳۱	۲/۹۷	۲/۹۰	۲/۸۷	۹/۹۱
کل نمونه	میانگین	۴/۰۳	۵/۵۷	۵/۵۵	۶/۰۳	۵/۵۷	۲۶/۸۱
	انحراف معیار	۲/۶۲	۲/۴۳	۳/۰۳	۲/۹۰	۲/۹۲	۱۰/۰۱
مقدار F		۳/۱۵	۵/۴۷	۳/۷۲	۵/۱۶	۲/۲۵	۳/۵۰
سطح معناداری		۰/۰۴۳	۰/۰۰۴	۰/۰۰۲	۰/۰۰۶	۰/۱۰۵	۰/۰۳۱

از کل نمونه مورد بررسی، محل خدمت ۳۴۰ نفر در تهران و ۳۲۲ نفر در شهرهای غیر از تهران بود. مقایسه این دو گروه از نظر سازگاری، نشان دهنده عدم تفاوت معنادار بین آنها از نظر سازگاری خانوادگی، بهداشتی، اجتماعی، هیجانی، شغلی و سازگاری به طور کلی بود (جدول ۵).

جدول ۵- نتایج آزمون t مربوط به سطح سازگاری و محل خدمت

سازگاری	استان	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
خانوادگی	استانهای دیگر	۳۲۲	۳/۸۹	۲/۶۵	۱/۴۰	۶۶۰	۰/۱۶
	تهران	۳۴۰	۴/۱۷	۲/۵۹	۱/۳۹		
سلامتی	استانهای دیگر	۳۲۲	۵/۵۱	۲/۵۲	۰/۶۶	۶۶۰	۰/۵۰
	تهران	۳۴۰	۵/۶۴	۲/۳۵	۰/۶۶		
اجتماعی	استانهای دیگر	۳۲۲	۵/۵۵	۳/۰۹	۰/۰۱	۶۶۰	۰/۹۹
	تهران	۳۴۰	۵/۵۴	۲/۹۸	۰/۰۱		
هیجانی	استانهای دیگر	۳۲۲	۵/۹۲	۲/۸۴	۰/۹۵	۶۶۰	۰/۳۳
	تهران	۳۴۰	۶/۱۳	۲/۹۶	۰/۹۵		
شغلی	استانهای دیگر	۳۲۲	۵/۴۱	۲/۸۵	۱/۴۳	۶۶۰	۰/۱۵
	تهران	۳۴۰	۵/۷۳	۲/۹۸	۱/۴۳		
کل	استانهای دیگر	۳۲۲	۲۶/۳۰	۹/۸۶	۱/۲۶	۶۶۰	۰/۲۰
	تهران	۳۴۰	۲۷/۲۹	۱۰/۱۳	۱/۲۶		

به منظور بررسی سطح سازگاری در افراد ساکن تهران که در دانشگاه امام حسین (ع)، دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)، نیروی زمینی و نیروی مقاومت خدمت می کردند، از روش تحلیل واریانس استفاده شد که بین گروه‌های مورد مطالعه در سازگاری بهداشتی، سازگاری هیجانی و سازگاری کلی تفاوت معنادار از $p < 0/05$ تا $p < 0/01$ بدست آمد.

نتایج آزمون LSD نشان دهنده سازگاری خانوادگی کمتر در کارکنان دانشگاه امام حسین (ع) در مقایسه با کارکنان دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج) و نیروی زمینی بود. همچنین نتایج نشان دهنده سازگاری بهداشتی و سازگاری کلی بیشتر در کارکنان دانشگاه امام حسین (ع)، دانشگاه بقیه ا... (عج) و نیروی زمینی در مقایسه با نیروی مقاومت بود. بررسی از نظر سازگاری اجتماعی نیز بیانگر سازگاری اجتماعی بیشتر در کارکنان دانشگاه بقیه ا... (عج) در مقایسه با کارکنان نیروی مقاومت بود. به علاوه نتایج نشان داد سازگاری هیجانی در کارکنان دانشگاه بقیه ا... (عج) و نیروی زمینی بیشتر از کارکنان نیروی مقاومت است (جدول 6).

جدول 6- خلاصه تحلیل واریانس بر حسب سازگاری و محل خدمت

محل خدمت	شماره حساب آثاری	سازگاری خانوادگی	سازگاری بهداشتی	سازگاری اجتماعی	سازگاری هیجانی	سازگاری ذهنی	سازگاری کلی	
دانشگاه امام حسین (ع)	2/18	2/60	2/11	2/08	2/28	2/10	2/38	
دانشگاه بقیه ا... (عج)	1/17	2/71	2/78	2/01	2/31	2/09	2/03	
نیروی زمینی	1/18	2/30	2/10	2/03	2/08	2/02	2/00	
نیروی مقاومت	2/08	2/68	1/08	2/09	2/13	2/06	2/28	
کل	1/17	2/08	2/08	2/08	2/08	2/08	2/08	
مقدار F							2/27	2/27
سطح معناداری							0/07	0/07

نتیجه‌گیری

در کل نمونه مورد بررسی، به ترتیب اولویت سازگاری مربوط بود به سازگاری شغلی، سازگاری عاطفی، سازگاری بهداشتی، سازگاری خانوادگی و سازگاری اجتماعی. بعلاوه، میزان سازگاری در اکثر موارد در حد خوب بود. براساس نتایج بدست آمده سازگاری شغلی در خواهران شاغل در بهترین وضع قرار داشت. به عبارت دیگر درصد قابل توجهی از افراد نمونه مورد بررسی از نظر شغلی در حد خوب بودند و کمترین میزان سازگاری، به سازگاری اجتماعی مربوط می‌شد و با توجه به تعریفی که در پرسشنامه سازگاری «بل» از سازگاری اجتماعی شده است، طبیعی است که در مقایسه با سایر موارد از جایگاه پایین تری برخوردار باشد. در مورد بررسی سازگاری خانوادگی، گرچه در عده قابل ملاحظه‌ای، در حد خوب بود، ولی در مقایسه، سازگاری شغلی، عاطفی، و بهداشتی بیشتر از سازگاری خانوادگی است. برای تداوم خدمت در سپاه بناچار باید تلاش و کوشش بیشتری صورت گیرد و همین تلاش و وقتی که صرف خدمت در سپاه می‌شود، موجب افت و کاهش انجام وظیفه در خانواده خواهد شد و این قبیل از خواهران شاید نتوانسته باشند نقش خود را در خانواده بخوبی در جایگاه یک همسر یا مادر ایفا کنند. در مجموع میزان سازگاری خواهران شاغل در همه جنبه‌های مورد بررسی در حد خوب است و این نتیجه می‌تواند برای سازمان یک نقطه قوت باشد. بعلاوه این نتیجه که سازگاری شغلی در بالاترین حد قرار دارد، یک نقطه قوت دیگر برای سازمان محسوب می‌شود.

با توجه به اینکه سازگاری، برقراری یک رابطه روانشناختی رضایت بخش میان خود و محیط است و به آن دسته از پاسخهای فرد گفته می‌شود که باعث سازش مؤثر و هماهنگ او با موقعیتی می‌گردد که در آن قرار گرفته است و با توجه به

اینکه دستیابی به یک حد مطلوب از سازگاری در حیطه‌های مختلف، امکان رشد، تحول، رفع نیازها و خواسته‌ها و تحقق آرمانهای فرد و در نتیجه سازمان را فراهم می‌سازد و با توجه به نتیجه بدست آمده درباره‌ی افرادی که سابقه‌ی خدمت بیشتر از ۱۵ سال دارند، همه، نشان دهنده‌ی هماهنگی آنها با شرایطی است که در آن قرار گرفته‌اند. به عبارت دیگر این افراد بعد از حداقل ۱۵ سال خدمت توانسته‌اند به خواسته‌های خود و سازمان پاسخ گویند و سازگاری نسبتاً خوبی در خانه و خانواده به لحاظ شغلی و عاطفی پیدا کنند و این چیزی نیست جز رسیدن به مرحله‌ی رشد یافتگی و پختگی از یک طرف، از طرف دیگر، اکثر افراد در این گروه جزو کسانی هستند که با ایمان و علاقه وارد سپاه شده‌اند و طبیعی است که راحت‌تر بتوانند با سازمان و خواسته‌های آن هماهنگ شوند.

در افراد با سابقه‌ی کمتر از ۵ سال با توجه به سن کم‌تر و به لحاظ شرایطی که در آن بزرگ شده‌اند (دو سه دهه‌ی آخر) و تحولات زیاد در این دوره‌ی زمانی، فرصت بیشتری برای توجه به خود و برقراری ارتباط با دیگران در مقایسه با نسل و نسلهای قبل از خود داشته‌اند و از طرف دیگر با توجه به ویژگیهای دوره‌های سنی، طبیعی است که در دوره‌ی جوانی، افراد توجه بیشتری به «خود» دارند. همچنین کاملاً طبیعی است که افراد جوان‌تر (۲۹ سال و کمتر) به مسائل جهانی و بهداشت فردی خود توجه بیشتری کنند و علاوه بر آن، میزان سازگاری عاطفی و هیجانی و سازگاری، بطور کلی در گروه مسن‌تر (۴۰ سال و بالاتر) بیشتر از سایر افراد بود که این نتیجه هم با تحولاتی که آدمی طی دوره‌های مختلف عمر خود می‌کند، کاملاً سازگار است. انسانها وقتی به حدود ۴۰ سالگی می‌رسند از همه‌ی جنبه‌ها به بالاترین حد پختگی و رشدیافتگی خود دست می‌یابند و سن ۴۰ سالگی به بعد از نظر ایکسون، (Erikson, 1975) سن باروری و پدید

آوردگی است که طی آن فرد سالم و سازگار احساس زندگی موفقیت آمیز دارد و از به ثمر رساندن فعالیتی در جامعه خشنود است و این تنها محدود به خانواده نمی شود، بلکه به منزله داشتن سهم اجتماعی است و متضمن قدرت، رهبری و مسئولیتهای سیاسی، اجتماعی، حفظ روابط دوستانه و دنبال کردن و گسترش دادن آنهاست. در این دوره است که افراد متوجه می شوند آینده محدود است، احساس می کنند دیگر وقت کافی ندارند و سعی می کنند به آنچه دارند راضی باشند و دیگر به چیزهایی که هرگز نمی توانند بدست آورند فکر نمی کنند. همه اینها محقق نمی شود به جز در سایه سازگاری به معنای کلی.

نتیجه بدست آمده از نظر تأهل: از جمله واقعیتهای موجود در مقایسه بین افراد مجرد و متأهل می توان به موارد زیر اشاره کرد.

افراد مجرد درگیری و مشغله فکری کمتری در مسائل مربوط به اداره خانواده در مقایسه با افراد متأهل دارند، فرصت و فراغت بیشتری برای رسیدگی به کار دارند. نتیجه بدست آمده از نظر محل خدمت اگر چه بیانگر عدم وجود تفاوت معنادار بین سطوح مختلف سازگاری در افراد مورد بررسی از نظر محل خدمت می باشد ولی از چند زاویه قابل تأمل است. اول این که نتیجه نشان دهنده آن است که اگر چه محل خدمت افراد مورد بررسی از نظر جغرافیایی پراکندگی زیادی داشته است و از شمالی ترین منطقه تا جنوبی ترین و از شرقی ترین تا غربی ترین منطقه کشور را شامل شده است، محل خدمت تفاوتی در سطوح مختلف سازگاری در افراد ایجاد نکرده است و این نتیجه بیانگر یکدستی و یکنواختی نیروها، تقریباً در کل سازمان سپاه به دور از نگاه منطقه ای است و می تواند به عنوان یک جنبه مثبت در نظر گرفته شود. ثانیاً در خصوص بخشی از این نتیجه یعنی سازگاری شغلی که از اهمیت بالایی برخوردار است و به طور

مستقیم به نقش سازمان برمی‌گردد، بیانگر یکدستی و یکنواختی در اداره سازمان، آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها و شیوه اعمال آنها، در کل نیروها در سازمان سپاه می‌باشد.

درباره این نتیجه که سازگاری خواهران شاغل در نیروی مقاومت از جنبه‌های مختلف از خواهران شاغل در سایر قسمت‌ها کمتر است می‌توان گفت، کاهش سازگاری بهداشتی، اجتماعی، عاطفی و سازگاری کلی در خواهران شاغل در نیروی مقاومت، می‌تواند به این علت باشد که این خواهران مشکلات بیشتری در مقایسه با سایر خواهران دارند و ضرورت دارد این مشکلات مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرد.

منابع فارسی

- ۱- اسلامی نسب، علی، (۱۳۷۳)، روانشناسی سازگاری، چاپ و نشر بنیاد، چاپ اول.
- ۲- آناستازی ا.ا. (۱۳۷۹)، روان آزمایی. ترجمه محمد آقی براهنی، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳- رزم آرا، هوشیار، (۱۳۷۰) فرهنگ روانشناسی (انگلیسی، فرانسه، فارسی). انتشارات علمی
- ۴- رضا پور، زهرا، (۱۳۷۹)، بررسی رفتار سازگاری اجتماعی، دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان پاکدشت، معاونت برنامه ریزی و نیروی انسانی و آموزش عمومی
- ۵- شعاری نژد، علی اکبر، (۱۳۶۴)، فرهنگ علوم رفتاری. تهران انتشارات امیرکبیر
- ۶- دلاور، علی، (۱۳۷۲)، بهینه سازی آزمون سازگاری برای جانبازان ورزشکار، خلاصه مقالات نخستین کنگره I بین المللی ورزش و تربیت بدنی اصفهان، کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، ص ۳۷.
- ۷- نوایی نژاد، شکوه، (۱۳۷۱)، رفتارهای بهنجار و نابهنجار. ابتکار هنر، چاپ چهارم.
- 8-Barlow, D.H. Bulletin of manager. clinic, vol. 56(2) 14-28, 1992
- 9-Beck, A. T. Love is never enough, New York: raper & Raw, 1998
- 10-Bell, H.M. The Adjustment inventory (Adult Form) Consulting Psychological Press, INC, palo Alto, California, 1961
- 11- Erikson, E.H, 1975. Life history and the historical moment. New York. Ww. Norton